

Υπόθεση C-394/22

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

15 Ιουνίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Hof van beroep, Antwerpen (Βέλγιο)

Ημερομηνία της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Ιουνίου 2022

Εκκαλούσα:

Oilchart International NV

Εφεσίβλητοι:

O.W. Bunker (Netherlands) BV

ING Bank NV

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η ένδικη διαφορά αφορά την αξίωση της εκκαλούσας, της ολλανδικής εταιρίας Oilchart international NV, προς πληρωμή τιμολογίου για τον ανεφοδιασμό με καύσιμα ποντοπόρου πλοίου στον λιμένα του Sluiskil (Κάτω Χώρες). Το εν λόγω τιμολόγιο ήταν ανεξόφλητο κατά τον χρόνο που η οφειλέτιδα κατέστη αφερέγγυα. Βάσει όρων οι οποίοι προβλέπονται στις τραπεζικές εγγυήσεις, ασκήθηκε αγωγή ενώπιον βελγικού δικαστηρίου με αίτημα την πληρωμή του τιμολογίου.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Το ζήτημα που τίθεται με την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η οποία στηρίζεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, έγκειται στο κατά πόσον το βελγικό δικαστήριο διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία στην περίπτωση κατά την οποία, αφενός, πρέπει να εξεταστεί εάν επί αξιώσεως ισχύουν οι ειδικές διατάξεις του ολλανδικού νόμου περί πτωχεύσεων, οι οποίες επιτρέπουν την προβολή της εν λόγω απαίτησης εκτός του πλαισίου της πτωχευτικής διαδικασίας, και, αφετέρου,

εάν είναι δυνατό να επιτευχθεί παράλληλα η ικανοποίηση μιας τέτοιας αξίωσης στις Κάτω Χώρες με την υποβολή αιτήματος στον σύνδικο της πτώχευσης για πληρωμή από την πτωχευτική περιουσία. Το αιτούν Hof van beroep, Antwerpen (εφετείο Αμβέρσας, Βέλγιο) διερωτάται επίσης εάν οι σχετικές διατάξεις του ολλανδικού δικαίου αντιβαίνουν στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 (στο εξής: κανονισμός περί αφερεγγυότητας).

Προδικαστικά ερωτήματα

(α)

Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, την έννοια ότι «οι πτωχεύσεις, οι διαδικασίες λύσης και εκκαθάρισης αφερεγγυών επιχειρήσεων ή άλλων νομικών προσώπων, οι δικαστικοί συμβιβασμοί, οι πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες» που μνημονεύονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012 καταλαμβάνουν επίσης διαδικασία κατά την οποία η αξίωση που περιλαμβάνεται στο αγωγικό δικόγραφο περιγράφεται ως απλή εμπορική απαίτηση, χωρίς να γίνεται αναφορά στην ήδη κηρυχθείσα πτώχευση του εναγομένου μέρους, όπου η νομική βάση της αξίωσης στηρίζεται κατ' ουσίαν στις ειδικές αποκλίνουσες διατάξεις του ολλανδικού πτωχευτικού δικαίου (άρθρο 25, παράγραφος 2, του Nederlandse Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling [νόμου της 30ής Σεπτεμβρίου 1893 περί αφερεγγυότητας και αναστολής πληρωμών, στο εξής: NIG]) και όπου:

- πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον μια τέτοια αξίωση θεωρείται ως επαληθεύσιμη (άρθρο 26, σε συνδυασμό με το άρθρο 110 του NIG) ή μη επαληθεύσιμη απαίτηση (άρθρο 25, παράγραφος 2, του NIG),
- πρέπει να απαντηθεί βάσει των ειδικών διατάξεων του ολλανδικού πτωχευτικού δικαίου το ερώτημα κατά πόσον μπορεί να επιδιωχθεί ταυτόχρονα η ικανοποίηση αμφοτέρων των απαιτήσεων και κατά πόσον η μία δεν αποκλείει την άλλη, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων έννομων συνεπειών εκάστης εξ αυτών (συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας να ζητηθεί η κατάπτωση της αναληφθείσας τραπεζικής εγγυήσεως μετά την επέλευση της πτώχευσης);

Καθώς και

(β)

Συνάδει το άρθρο 25, παράγραφος 2, του NIG με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, στον βαθμό που η εν λόγω διάταξη επιτρέπει η ικανοποίηση απαιτήσεων αυτού του είδους (δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 2, του NIG) να αξιώνεται ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους αντί του πτωχευτικού δικαστηρίου του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου επήλθε η πτώχευση;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση), άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β' (στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ια)

Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, άρθρο 3, παράγραφος 1

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Wet van 30 september 1893, op het faillissement en de surséance van betaling (Nederlandse faillissementswet) (νόμος της 30ής Σεπτεμβρίου 1893 περί αφερεγγυότητας και αναστολής πληρωμών [ολλανδικός νόμος περί πτωχεύσεων]), άρθρα 25, 26 και 110.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της κύριας δίκης

- 1 Η εφεσίβλητη OW Bunker (Netherlands) BV (στο εξής: OWB NL) είναι εταιρία μέλος του δανικού ομίλου επιχειρήσεων OWB. Η εκκαλούσα Oilchart International NV, κατόπιν παραγγελίας της OWB NL, παρέδωσε καύσιμα στο ποντοπόρο πλοίο ms Evita K στον λιμένα του Sluiskil (Κάτω Χώρες) και εξέδωσε τιμολόγιο ύψους 116 471,45 δολαρίων ΗΠΑ το οποίο, λόγω πτωχεύσεως της OWB NL, παρέμεινε ανεξόφλητο.
- 2 Η εκκαλούσα, έχοντας προχωρήσει στην κατάσχεση ορισμένων πλοίων μετά την επέλευση της πτώχευσης της OWB NL προκειμένου να διασφαλίσει την πληρωμή των καυσίμων που παρέδωσε, έλαβε από τους θιγόμενους πλοιοκτήτες τραπεζικές εγγυήσεις για την άρση των κατασχέσεων. Στις εν λόγω εγγυήσεις προβλεπόταν ότι η κατάπτωσή τους μπορούσε να επέλθει δυνάμει «δικαστικής απόφασεως εκδοθείσας στο Βέλγιο ή διαιτητικής αποφάσεως, είτε σε βάρος της OWB NL» είτε σε βάρος των πλοιοκτητών.
- 3 Πριν την κήρυξη της πτώχευσης, θα έπρεπε να έχει χορηγηθεί δάνειο από την ING Bank NV (στο εξής: ING) σε συντονισμό με άλλες τράπεζες. Ως ασφάλεια, οι διάφορες επιχειρήσεις του ομίλου OWB, μεταξύ αυτών και η OWB NL, θα έπρεπε να έχουν εκχωρήσει στην ING τις υφιστάμενες και μέλλουσες απαιτήσεις τους έναντι τελικών πελατών. Η ING άσκησε παρέμβαση στην κύρια δίκη και ζήτησε να μη γίνει δεκτή για το πλοίο που ανεφοδιάστηκε από την εκκαλούσα η κατάπτωση των τραπεζικών εγγυήσεων ή των λοιπών ασφαλειών για όσο χρονικό διάστημα δεν έχει περατωθεί η πτωχευτική διαδικασία για την OWB NL.
- 4 Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η αγωγή κατά της OWB NL είναι απαράδεκτη. Επί του δε αιτήματος της ING, έκρινε ότι στερείται διεθνούς

δικαιοδοσίας να επιληφθεί. Στην κατ' έφεση δίκη, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι η στάση της εφεσίβλητης OWB NL, η οποία, όπως και πρωτοδίκως, δεν παραστάθηκε κατά την πρώτη δικάσιμο, πρέπει να εκληφθεί ως ένσταση έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, σε περίπτωση απουσίας του εναγομένου, το δικαστήριο οφείλει καταρχάς να εξακριβώσει εάν έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του ως άνω κανονισμού.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 5 Η εκκαλούσα ζητεί την πληρωμή του μη εξοφληθέντος τιμολογίου για τα καύσιμα που παρέδωσε. Στο δικόγραφο της αγωγής δεν γίνεται αναφορά στην ήδη από τετραμήνου εκκρεμή διαδικασία πτώχευσης της OWB NL και η αξίωση περιγράφεται ως συνήθης εμπορική απαίτηση του ιδιωτικού δικαίου. Ωστόσο, στις προτάσεις της, η εκκαλούσα ανέφερε ότι η αξίωσή της στηρίζεται στο άρθρο 25, παράγραφος 2, του ολλανδικού νόμου περί πτωχεύσεων (στο εξής: NIG).
- 6 Το άρθρο 25 του NIG αφορά μη επαληθεύσιμες απαιτήσεις. Οι τελευταίες διαφέρουν από τις συνήθεις επαληθεύσιμες απαιτήσεις –καλούμενες και πτωχευτικές απαιτήσεις– οι οποίες προβάλλονται από τον πιστωτή ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης, προκειμένου να ικανοποιηθούν από την πτωχευτική περιουσία (στο ολλανδικό πτωχευτικό δίκαιο αυτές συνιστούν απαιτήσεις βάσει του άρθρου 26, σε συνδυασμό με το άρθρο 110 του NIG). Για τον λόγο αυτόν, το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο και για απαιτήσεις «από την πτωχευτική περιουσία». Οι μη επαληθεύσιμες απαιτήσεις του άρθρου 25, παράγραφος 1, του NIG συνίστανται σε απαιτήσεις οι οποίες αφορούν άμεσα την πτωχευτική περιουσία, όπως, επί παραδείγματι, εμπράγματα δικαιώματα. Οι απαιτήσεις αυτές προβάλλονται ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης. Εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 2, του NIG, οι μη επαληθεύσιμες απαιτήσεις είναι επίσης δυνατόν, αντί να προβληθούν ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης, να προβληθούν απευθείας έναντι του νομικού προσώπου που κηρύχθηκε σε πτώχευση. Στις περιπτώσεις τέτοιων «εκτός πτωχευτικής περιουσίας» απαιτήσεων, η έκδοση δικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 2, του NIG δεν επηρεάζει την πτωχευτική περιουσία. Συνεπώς, αυτές οι απαιτήσεις αφορούν μόνο τον πτωχέυσαντα οφειλέτη ατομικά.
- 7 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εκκαλούσα με την «εκτός πτωχευτικής περιουσίας» απαίτησή της επιδιώκει προδήλως να επιτύχει την κατάπτωση υπέρ της των τραπεζικών εγγυήσεων οι οποίες εκδόθηκαν μετά την επέλευση της πτώχευσης της OWB NL. Εν τω μεταξύ, παράλληλα με την υπό κρίση υπόθεση, η εκκαλούσα έχει ασκήσει στις Κάτω Χώρες ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης την αξίωσή της για πληρωμή συνήθους επαληθεύσιμης απαίτησης «από την πτωχευτική περιουσία».

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασης περί παραπομπής

- 8 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν έχει διεθνή δικαιοδοσία. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβαίνει μόνον εφόσον η απαίτηση δεν έχει καμία σχέση με την πτώχευση. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, εξαιρούνται από την εφαρμογή του τελευταίου «οι πτωχεύσεις, οι διαδικασίες λύσης και εκκαθάρισης αφερέγγυων επιχειρήσεων ή άλλων νομικών προσώπων, οι δικαστικοί συμβιβασμοί, οι πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες». Περαιτέρω, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού περί αφερεγγυότητας, το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου έχει εκκινήσει η διαδικασία αφερεγγυότητας –εν προκειμένω οι Κάτω Χώρες– διαθέτει και διεθνή δικαιοδοσία για αγωγές που απορρέουν άμεσα από τη διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτήν (βλ., επίσης, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, C-339/07, Seagon, EU:C:2009:83).
- 9 Καθοριστικής σημασίας κριτήριο για τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου δεν είναι το δικονομικό πλαίσιο της αγωγής, αλλά η νομική βάση της. Πρέπει να εξετάζεται αν το επίδικο δικαίωμα ή η επίδικη υποχρέωση στηρίζεται στους κοινούς κανόνες του αστικού και εμπορικού δικαίου ή σε κανόνες με τους οποίους εισάγονται παρεκκλίσεις που ισχύουν ειδικώς στην περίπτωση των διαδικασιών αφερεγγυότητας (απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, σκέψη 28). Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, καθοριστικό στοιχείο για να κριθεί εάν έχει εφαρμογή η εξαίρεση του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 44/2001 είναι το πόσο στενά συνδέονται μεταξύ τους η ενώπιον του δικαστηρίου ασκηθείσα αγωγή και η διαδικασία αφερεγγυότητας (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2017, Tünkers France και Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 10 Υπό το πρίσμα αυτής της νομολογίας, σημασία για τη διεθνή δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου έχει εάν πράγματι η υπό κρίση απαίτηση αποτελεί «εκτός πτωχευτικής περιουσίας» απαίτηση κατά την έννοια του άρθρου 25, παράγραφος 2, του ΝΙG, όπως υποστηρίζει η εκκαλούσα, ή αν πρέπει να εκληφθεί ως συνήθης επαληθεύσιμη απαίτηση «από την πτωχευτική περιουσία» κατά την έννοια του άρθρου 26, σε συνδυασμό με το άρθρο 110 του ΝΙG (επί της εν λόγω διάκρισης βλέπε ανωτέρω, σκέψη 6). Ειδικότερα, όπως παρατίθεται ανωτέρω στη σκέψη 8 της παρούσας, η διεθνής δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου θεμελιώνεται στις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού Βρυξέλλες Ια και του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού περί αφερεγγυότητας αποκλειστικά για απαιτήσεις οι οποίες δεν συνδέονται με την πτώχευση. Τούτο θα μπορούσε να ισχύει σε περίπτωση απαίτησης «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας», όχι όμως και σε περίπτωση απαίτησης «από την πτωχευτική περιουσία», όπως εκείνη που έχει προβληθεί στις Κάτω Χώρες ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης. Επιπλέον, εάν η επίδικη απαίτηση συνίσταται σε «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας» απαίτηση, δεν είναι σαφές εάν

αμφότερες οι απαιτήσεις μπορούν να προβληθούν ταυτόχρονα, η μία στο Βέλγιο και η άλλη στις Κάτω Χώρες.

- 11 Δεδομένου ότι τα δικαστήρια, προτού επιληφθούν των λοιπών ζητημάτων της υπόθεσης, οφείλουν καταρχάς να εξακριβώσουν την αρμοδιότητά τους, δεν είναι σαφές εάν το αιτούν δικαστήριο επιτρέπεται να αποφανθεί σχετικά με τον νομικό χαρακτηρισμό της απαίτησης.
- 12 Στις τραπεζικές εγγυήσεις, των οποίων την κατάπτωση επιδιώκει υπέρ της η εκκαλούσα δυνάμει δικαστικής αποφάσεως που ζητεί να εκδοθεί επί της αγωγής της (βλέπε ανωτέρω, σκέψη 2), δεν αναφέρεται το είδος της απαίτησης προς εξασφάλιση της οποίας αυτές έχουν εκδοθεί. Επομένως δεν έχει αποσαφηνιστεί εάν η απαιτούμενη δικαστική απόφαση σε βάρος της OWB NL θα αποτελεί κατανηφιστική απόφαση εκδοθείσα λόγω συνήθους επαληθεύσιμης απαίτησης «από την πτωχευτική περιουσία», δυνάμει του άρθρου 26, σε συνδυασμό με το άρθρο 110 του NIG, ή εάν θα πρόκειται για κατανηφιστική απόφαση εκδοθείσα κατόπιν διαδικασίας «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας», κατά την έννοια του άρθρου 25, παράγραφος 2, του NIG, η οποία αφορά τον πτωχέυσαντα οφειλέτη ατομικά. Ωστόσο, από τις νομικές γνωμοδοτήσεις τις οποίες προσκόμισαν οι διάδικοι συνάγεται ότι δεν μπορεί να ζητηθεί η κατάπτωση των εν λόγω εγγυήσεων επί τη βάσει κατανηφιστικής αποφάσεως εκδοθείσας για απαίτηση «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας».
- 13 Ταυτόχρονα, φαίνεται ότι απάντηση στο ερώτημα εάν είναι δυνατό να προβληθεί «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας» απαίτηση, όταν ήδη ενώπιον του συνδίκου της πτώχευσης έχει προβληθεί συνήθης επαληθεύσιμη απαίτηση «από την πτωχευτική περιουσία», μπορεί να δοθεί μόνο βάσει των διατάξεων του ολλανδικού πτωχευτικού δικαίου και όχι βάσει των διατάξεων του γενικού αστικού και εμπορικού δικαίου. Εν τέλει, η προβολή της απαίτησης σκοπό έχει να επιτευχθεί η πληρωμή του ανεξόφλητου τιμολογίου εκτός του πλαισίου της πτωχευτικής διαδικασίας με την κατάπτωση της τραπεζικής εγγυήσεως υπέρ της εκκαλούσας. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει, επίσης, στην τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού περί αφερεγγυότητας. Βάσει αυτής, απαιτείται «[γ]ια την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, [παραλειπόμενα] να μην υπάρχουν κίνητρα για τα μέρη να μεταφέρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία ή τις νομικές διαφορές τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο επιδιώκοντας να βελτιώσουν τη νομική του θέση (“forum shopping”)».
- 14 Κατόπιν τούτου, τίθεται το ερώτημα εάν το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια έχει την έννοια ότι μόνο το ολλανδικό δικαστήριο του τόπου έναρξης της πτωχευτικής διαδικασίας διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί εάν στην παρούσα διαδικασία πρόκειται για απαίτηση «από την πτωχευτική περιουσία» ή για απαίτηση «εκτός της πτωχευτικής περιουσίας» και αν είναι δυνατόν αμφότερα τα είδη απαιτήσεων να προβληθούν ταυτόχρονα.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επίσης, κατά πόσον συνάδει το άρθρο 25, παράγραφος 2, του NIG με τον κανονισμό περί αφερεγγυότητας, όταν η εν λόγω

διάταξη επιτρέπει απαίτηση αυτού του είδους να προβάλλεται ενώπιον δικαστηρίου διαφορετικού από εκείνο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου εκκίνησε η διαδικασία αφερεγγυότητας.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ